
KRÓNIKA

EGYENJOGÚSÁG ÉS AZ OKTATÁS. Európa, Amerika, Ázsia és Afrika húsz országának mintegy kétszáz képviselője vett részt a nemzeti egyenjogúság és az oktatás és nevelés közötti kapcsolattal foglalkozó újvidéki nemzetközi szimpozion munkájában. Az UNESCO égisze alatt megtartott szimpozion hazánk következetes és elvszerű nemzetiségi politikájának elismerését jelenti. Szeptember 14-én, 15-én és 16-án többször is elhangzott a Tartományi Képviselőház nagytermben az előbb idézett megállapítás, de talán eredményeink elismerésénél is fontosabb mozzanata volt a szimpozion résztvevőinek az a felismerés, hogy a nemzeti egyenjogúság megoldásának kérdése napjaink egyik legidősebb és leggyorsabb intézkedéseket követelő gondja.

Sajnos, a nemzeti egyenjogúság gyakorlati megvalósítása — Svájcot és néhány szocialista országot kivéve — még mindig várat magára, s ez a megállapítás nem alkalomszerű, a szimpozion résztvevőinek felszólalásaiból következtethettük ki. A problémakör napirenden tartása, módszeres és kitartó boncolgatása különösen a több nemzetiségű országokban kívánatos, de ez a látszólagos szűkítés gyakorlatilag a világ egyetlen országát sem mentesíti a munkálkodástól, hiszen úgynevezett tiszta nemzetiségű ország talán nem is létezik a világon. Léteznek azonban olyan országok, amelyek egyszerűen tagadják a nemzetiségi probléma, sőt, a nemzeti kisebbségek létezését is, ami a leggyakrabban súlyos belpolitikai,

nemritkán pedig nemzetközi bonyodalmakhoz, ellentétekhez, súrlódásokhoz vezet.

Az újvidéki nemzetközi szimpozion egyébként az első próbálkozás volt a nemzeti egyenjogúság és az oktatás-ügy kapcsolatának nemzetközi szintű felmérésére, de a szándékosan szűkre körvonalazott téma eredményes boncolgatását nem lehetett az általánosabb érvényű összetevők (a nemzeti kisebbségek és a nemzetiségek művelődési, gazdasági stb. egyenjogúsága) nélkül megvalósítani. Az oktatás és nevelés valóban fontos mozzanata a nemzeti egyenjogúság megvalósításának, de korántsem kizárólagos.

A szimpozion tehát egy nemzetközi szintű párbeszéd kezdetét jelenti, s ennek az Újvidéken megkezdett párbeszédnek egyik feladata, hogy lehetővé tegye a tapasztalatcserét és a véleménycserét. Természetesen nem valamiféle egységes, mindenki számára kötelező megoldások létrehozása érdekében, mert ilyen egységes és általános érvényű megoldást nem is lehet kidolgozni. Minden ország a saját lehetőségei és feltételei alapján oldhatja csak meg a nemzeti egyenjogúság, ahogy már mondtuk is, egyre idősebb kérdését. A különbségek azonban csak gazdagítják valóságunkat.

A tapasztalatcsere és véleménycsere megindulása, minden esetlegessége és különbözősége ellenére, azt jelenti, hogy a nemzeti egyenjogúság kérdése a periferikus helyzetből a világközvélemény érdeklődésének központjába került, s még azok az országok is kény-

telenek foglalkozni az alapvető emberi jogok biztosítását jelentő kérdéssel, amelyek tagadják saját kisebbségeik, etnikai csoportjaik létét.

FEHÉR István

KANIZSAI IRÓTÁBOR '76. Nyolc látogatott író—olvasó találkozó; egy könyvvásárral egybekötött, a Vajdaságban élő nemzetek és nemzetiségek könyvkiadásának reprezentatív kiadványait is bemutató kiállítás; Almási Gábor szabadkai szobrászművész portrékiállítása, amelyen először került bemutatásra számos új műve, közöttük valóságos remekművek a Gál Lászlót és Todor Manojlovićot ábrázoló reliefs; számos, az irodalmi kapcsolatainkat erősítő nem hivatalos megbeszélés a jelenlevő magyarországi, csehszlovákiai magyar és szovjet, illetve a hazánk más köztársaságaiból érkező író vendégekkel és — nem utolsósorban — a Vajdasági Íróegyesület fontos kérdéseket vitató plénuma. Ez lenne a szeptember 14-e és 18-a között megtartott, sorrendben 24. kanizsai írótábor mérlege. Bővebben ezúttal a jelentőségében nyilván legtöbb figyelmet érdemlő íróegyesületi plénumról szólunk, azonnal leszögezve, hogy témája — a vajdasági irodalmak helye a mai jugoszláviai irodalomban; a vajdasági irodalmi klubok és intézmények együttműködése; öngazgatási megállapodás könyvügyben — íróink részéről minden bizonynyal fokozottabb figyelmet érdemelt volna.

A vajdasági irodalmak helyéről a mai jugoszláv irodalomban című témára Tomislav Ketig bevezetője adott néhány gondolatébresztő, pontosabban továbbgondolkodásra készítő tételt.

Ketig szerint fontos lenne megszerkeszteni egy összehasonlító tanulmányt arról, hogy a vajdasági nemzetek és nemzetiségek irodalmát milyen nemzeti, geopolitikai és szociális jellegzetességek alakították az elmúlt három évtized-

ben. „Egy ilyen irodalomtörténet feladata lenne — hallottuk — megállapítani: tulajdonképpen hol is a helye a vajdasági irodalomnak az egyetemes jugoszláviai irodalomban? Igaz, mi megközelítőleg tudjuk, hol vagyunk. Felőttkorunkat éljük, és minden vajdasági irodalom értékeiben jugoszláv szintű, ha egyáltalán megállapíthatók teljes pontossággal a kritériumok. . . Vajdaság írói jelen vannak az ország szellemi életében, az utóbbi években úgyszólván minden jelentősebb akcióból kivették részüket, ott vannak az országos irodalmi rendezvényeken is, és mégis. . . E mégisről szeretnék bővebben szólni, mert e szó számunkra a kívánáivalókat is tartalmazza, elsősorban a még megoldatlan köztársaságközi együttműködés körüli feladatokat. Mert való igaz, hogy a könyvek, mint mindig, nehezen jutnak el Újvidékről Sarajevóba, Ljubljánából Szkopjéba, Szabadkáról Titogradra.”

A bevezető a továbbiakban rávilágított arra, hogy kevés vajdasági könyv kap méltó figyelmet tartományunkon kívül, a fővárosi antológiák pedig mintha nem is vennének tudomást arról, hogy tartományunkban is komoly irodalmi élet folyik. Mindennek bizonyítéka, hogy a szerb PEN Clubnak mindössze két vajdasági tagja van, s hogy közülük egyik sem nemzetiségi író.

A vita is a Ketig-féle tétéleket támasztotta alá. Ti. azt, hogy a vajdasági irodalmakra sokszor mint a szerbhorvát, szlovén és macedón irodalom kisöccsére tekintenek, hogy a nemzetiiségi irodalmakat leginkább csak alkalmoszerűen mutatják be, s ritka példa, hogy egy-egy itt megjelent, különösen nemzetiségi író könyvének ismertetése nem tisztán a gesztus szándékával történik. Felmerült a fordítás, mint a kölcsönös megismerésben oly fontos közvetítő szerepet játszó tevékenység, minőségének és mennyiségének kérdése is.